

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ตำแหน่งประภาวิชาการ ระดับผู้เชี่ยวชาญ

ของ นายอนุรักษ์ บัวคลีคลาย

เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรเชี่ยวชาญ (ผู้อำนวยการศูนย์)

ตำแหน่งเลขที่ ๕๑๒ สังกัด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๒

๑. เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกษตรกรเครือข่าย ตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน

๒. หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และช่วยสร้างอาชีพแก่ประชาชนในประเทศได้อย่างกว้างขวาง รัฐบาลมีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยได้บรรจุให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนา และสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) เป็นต้นมา และในเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อันเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีความยั่งยืนทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม มิติทางสังคมวัฒนธรรม และมิติด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) จนถึง ฉบับปัจจุบัน (ศลิษา, ๒๕๕๙) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่นำวิถีชีวิตในท้องถิ่นต่าง ๆ มาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวตามภูมิสังคมของท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้ วิถีเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร และฟาร์มปศุสัตว์ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ด้านการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนควบคู่กับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการตอบสนองการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชน และประเทศไทย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินงานสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในด้านงานศึกษา ทดลองวิจัย ทดสอบ สาธิตข้อมูลงานวิจัยในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และขยายผลให้แก่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีปัญหาในการทำการเกษตรเช่นเดียวกับพื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ โดยการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา มีการขยายผลการพัฒนาพื้นที่ออกไปในพื้นที่เกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และศูนย์สาขาของศูนย์ฯ พร้อมทั้งจัดตั้งแปลงเกษตรของเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นแปลงต้นแบบในพื้นที่ ตามรูปแบบศูนย์เรียนรู้ของศูนย์ศึกษาฯ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาดูงานของแปลงเกษตรกรศูนย์เรียนรู้ต้นแบบในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการรับคณะดูงาน และการจำหน่ายผลผลิตอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น จากการพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ที่ผ่านมา ประกอบกับแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศในปัจจุบัน จึงคาดว่า การจัดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่าย ตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชนจะเกิดการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

การจัดทำรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่าย ตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงบรรยายที่ได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การประชุมกลุ่ม การศึกษาดูงานของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร การประเมินระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ส่วนการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการจัดกลุ่มของข้อมูล วิเคราะห์ และแสดงผลเชิงพรรณนา การดำเนินงาน แบ่งเป็น ๕ ช่วง ได้แก่

๑. การจัดเตรียมข้อมูลตามลักษณะภูมิสังคมของพื้นที่(ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ รวมถึงวิถีชีวิตของคนภายในชุมชน) ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

๒. ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิเคราะห์ระดับศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ โดยใช้แบบประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๕ ด้าน (ด้านคุณค่าทางกายภาพและชีวภาพ ด้านองค์ความรู้ นวัตกรรม ภูมิปัญญา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ)

๓. จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่ายตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชน เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอที่ประชุมเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกรแบบมีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และการระดมความคิดเห็นเพิ่มเติม

๔. จัดทำรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่ายตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชน เป็นแนวทางในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวภายในครึ่งวัน การท่องเที่ยวหนึ่งวัน และการท่องเที่ยวแบบ ๒ วัน ๑ คืน เป็นต้น พร้อมทดลองปฏิบัติในพื้นที่จริง

๕. ติดตามผลการปฏิบัติจริงในพื้นที่ พร้อมเก็บข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ พร้อมปรับแก้ปัญหาร่วมกันเป็นระยะๆ

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่าย ตามลักษณะภูมิสังคมของชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ ก่อเกิดเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกรเครือข่ายอย่างยั่งยืน และสามารถถ่ายทอดแนวทางให้แก่ชุมชนที่สนใจนำไปปรับใช้ในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ และเกษตรกร มีจำนวนของรูปแบบการจัดการด้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นมากกว่า ๑ รูปแบบ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีจำนวนผู้เข้าศึกษาดูงานเพิ่มมากขึ้น และมีการใช้จ่ายในพื้นที่มากขึ้น

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีการพัฒนาพื้นที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และมีเป้าหมายในการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- เกษตรกรมีความอยู่ดีกินดี มีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสามารถจำหน่ายผลผลิต และผลิตภัณฑ์ในภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

(ลงชื่อ) ..... (ผู้ขอประเมิน)

(นายอนุรักษ์ บัวคลี่คลาย)

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม

เขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันที่ ๑๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗